

(Średnio) zaawansowane programowanie w C++ (ZPR)

Wykład 10 - szablony, trejty, STL

Robert Nowak

26L

Kolekcje i algorytmy

Pojęcia niezależne od typu:

- ▶ kolekcje (np. listy)
- ▶ algorytmy (np. znajdowania największego elementu)

Mechanizmy eliminujące redundancję kodu.

- ▶ wspólna klasa bazowa
- ▶ wykorzystanie szablonów

Klasa bazowa

```
#include "Object.h"
class WektorObj {
public:
    explicit WektorObj(int size = 10);
    const Object& get(int idx) const; //Zwraca element o danym indeksie
    Object& get(int idx); //Zwraca element o danym indeksie
    /* ... */
private:
    Object** tab_; //Tablica przechowująca elementy wektora
    /* ... */
};
```

Wady:

- ▶ wykorzystywane rzutowanie dynamiczne
- ▶ problem typów wbudowanych
- ▶ narzuty pamięciowe i czasowe

Zastosowanie szablonów

```
template<class T> class Wektor {
public:
    explicit Wektor(int size = 10);
    const T& get(int idx) const; //Zwraca element o danym indeksie
    T& get(int idx); //Zwraca element o danym indeksie
    void add(const T& val); //Dodaje element na koniec kolekcji
    /* ... */
private:
    T* tab_; //Tablica przechowująca elementy wektora
    int size_; //Liczba elementów
    int capacity_; //Wielkość tablicy
};
```

```
Wektor<int> v; //Konkretyzacja: kolekcja liczb całkowitych
v.add(3); v.add(4);
Wektor<Data> vd; //kolekcja obiektów klasy Data
Wektor<Figura*> vf; //kolekcja wskaźników do klasy
```

Szablony - składnia

```

template <parametr [,parametr]> deklaracja
parametr: class identyfikator [= id-typu ]
        typename identyfikator [= id-typu ]
template<class T> class Array { /* zależny od jednego typu */ };
template<typename T, typename U> class Graf;
template<typename T, typename U = int> class BinTree;
template<typename First, typename... Rest> class X; /* C++11 */

```

Generowanie typu (konkretyzacja): **nazwa-szablону** <typ [,typ]>

```

std::vector<double> vd;
Graf<std::string, std::string> gr;
vector<vector<int> > vv; //w C++03 potrzebna dodatkowa spacja
//w C++11 brak niejednoznaczności przy nawiasach '<' i '>''
vector<vector<int>> vv; //poprawne w C++11
template<bool I> class X {};
X < 1 > 2 > x1; //X<false> x1, poprawne w C++11
X < (1 > 2) > x1; //to samo poprawne w C++03

```

Szablony funkcji - algorytmy niezależne od typu

```
template<typename T> void std::swap(T& a, T& b) {
    T tmp = a; a = b; b = tmp;
}
template<typename T> void printAll(const vector<T>& v, ostream& os) {
    for(size_t i = 0; i != v.size(); ++i) os << v[i] << ",";
    os << endl;
}
template<typename T> T* create() { return new T; }

vector<int> w;
printAll(w,cout);//typy paramerów szablonu wyzn. na podst. argumentów
int* pi = create<int>();//Niemożliwa automatyczna konkretyzacja

template<typename... Args> void print(Args... args) {
    cout << (sizeof... args) << endl;
}
print();/* 0 */ print(1, 2.3); /* 2 */
```

Specjalizacje szablonu

```
//Szablon klasy
template<typename T> class Foo {
    /* ... */
};
//Częściowa specjalizacja (dla wskaźników)
//Jeżeli typem T będzie wskaźnik to zostanie wybrana
//poniższa implementacja szablonu
template<typename T> class Foo<T*> {
    /* ... */
};

//Pełna specjalizacja (dla typu int)
template<> class Foo<int> {
    /* ... */
};
```

Szablon (powtórzenie) - pojęcia niezależnie od typu

- ▶ polimorfizm: statyczny (szablony), dynamiczny (f. wirtualne)
- ▶ kod nie jest kompilowany, jeżeli nie został użyty
- ▶ brak narzutów czasowych w czasie wykonania
- ▶ obsługuje typy wbudowane
- ▶ definicja (a nie deklaracja) ma być widoczna w miejscu użycia

nagłówek nazwa.hpp	<pre>template<typename T> class Foo { /* Definicja klasy i metod inline */ }; #include "kontener.hpp"</pre>
impl. szablonu nazwa.hpp	<pre>template<typename T> T& Foo<T>::get(int index) { /* kod szablonu */ }</pre>
implementacja nazwa.cpp	<pre>/* kod, który nie jest szablonem */</pre>

Listy inicjujące (C++11) - przykład szablonu

```
int tab[] = { 2, 3, 5, 8 }; //poprawne w C++03
struct X {string s; int i; };
X tabX[] = { { "A", 2}, {"B", 3} }; //poprawne w C++03

struct Foo {
    Foo(std::initializer_list<int> val);
};
Foo f = { 2, 3, 5, 8 }; //obiekt inicjowany listą wartości

void fun(std::initializer_list<double> val) {
    for (double x : val)
        std::cout << x << std::endl; //print all values
}
fun({2.8, 4.7, 9.12}); //przekazanie listy wartości do funkcji
```

TMP - template metaprogramming

Konkretyzacja i specjalizacja szablonu równoważna Maszynie Turinga

```
/* Przykład - funkcja obliczająca silnię w TMP */
```

```
template<unsigned n>  
struct Silnia {  
    static const int value = n*Silnia<n-1>::value;  
};  
template<> struct Silnia<0> {  
    static const int value = 1;  
};  
cout << Silnia<0>::value << endl; //1  
cout << Silnia<5>::value << endl; //120
```

```
constexpr unsigned int silnia(unsigned int n) {  
    return n <= 1 ? 1 : (n * silnia(n - 1));  
}
```

TMP - template metaprogramming (2)

```
//szablon oblicza potęgę o wykładniku całkowitym
template <unsigned n> double int_power(double x) {
    return int_power<2>( int_power<n/2>(x) )*int_power<n%2>(x);
}
//specjalizacja dla kwadratu
template <> double int_power<2>(double x) { return x*x; }

template <> double int_power<1>(double x) { return x; }

template <> double int_power<0>(double x) { return 1.0; }
```

Przykład:

$$x^{35} = x^{32+2+1} = (((((x^2)^2)^2)^2)^2 * (x^2) * x$$

Szablony kontra hierarchia klas

Używaj szablonów (a nie hierarchii klas) gdy:

- ▶ nie można utworzyć wspólnej klasy bazowej, ważne są typy wbudowane
- ▶ bardzo ważna jest efektywność
- ▶ akceptowalna powtórna kompilacja przy nowym typie

W przeciwnym wypadku: hierarchia klas (funkcje wirtualne)

Szablon czy hierarchia klas (2)

- ▶ szablony: typ obiektu nie modyfikuje działania klasy
- ▶ funkcje wirtualne: typ obiektu modyfikuje działanie klasy

Działanie stosu nie jest zależne od typu

```
template<typename T> class Stack {  
    void push(const T& t);  
    T pop();  
    /* ... */  
};
```

```
class Stack {  
    void push(Base* b);  
    Base* pop();  
    /* ... */  
};
```

Szablon czy hierarchia klas (3)

- ▶ szablony: typ obiektu nie modyfikuje działania klasy
- ▶ funkcje wirtualne: typ obiektu modyfikuje działanie klasy

Działanie figury jest zależne od jej typu

```
template<class T> class Figure {
    double getArea();
    /* ... */
};

template<> class Figure<Rect> {
    double getArea() {
        return t.getW()*t.getH();
    }
    /* ... */
};
```

```
class Figure {
    virtual double getArea() = 0;
    /* ... */
};

class Rect : public Figure {
    double getArea() override {
        return getW() * getH();
    }
};
```

Problemy przy stosowaniu szablonów

Implementacja i testowanie: kod nie jest kompilowany

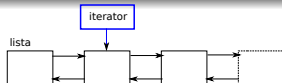
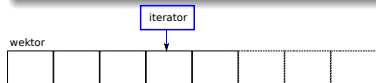
- ▶ utworzyć algorytm lub kontener dla konkretnego typu (np. int)
- ▶ przetestować go
- ▶ przekształcić go w szablon
- ▶ wygenerować i przetestować kilka różnych typów

Używanie:

- ▶ brak mechanizmów rozróżniania typu w szablonach
- ▶ nieczytelne komunikaty o błędach

Iterator (powtórzenie), STL kategorie iteratorów

Iterator - wzorzec projektowy, obiekt pośredniczy przy dostępie do elementów kolekcji.

- ▶ `input_iterator`, `output_iterator`
 - ▶ przesuwanie się do przodu o jeden element (inkrementacja)
 - ▶ jednokrotny odczyt (`input_iterator`) lub zapis (`output_iterator`) wartości wskazywanej
- ▶ `forward_iterator`
 - ▶ przesuwanie się do przodu o jeden element
 - ▶ wielokrotny odczyt i zapis wartości wskazywanej przez iterator
- ▶ `bidirectional_iterator`
 - ▶ j.w oraz przesuwanie się do tyłu o jeden element
- ▶ `random_access_iterator`
 - ▶ j.w oraz przesuwanie się do przodu i do tyłu o 'n' elementów

Wykorzystanie „trejtów” (trait) do informacji o typie

```
//Przykład funkcji, która wykorzystuje informację o typie
```

```
template<typename I> void advance(I& iter, int d) {
```

```
    if(/* iter jest typu random_access */)
```

```
        iter += d;
```

```
    else {
```

```
        if( d >= 0) { while (d--) ++iter; }
```

```
        else { while (d++) --iter; }
```

```
    }
```

```
}
```

```
//Klasy do rozróżniania kategorii iteratora
```

```
struct input_iterator_tag {};
```

```
struct output_iterator_tag {};
```

```
struct forward_iterator_tag : public input_iterator_tag {};
```

```
struct bidirectional_iterator_tag : public forward_iterator_tag {};
```

```
struct random_access_iterator_tag : public bidirectional_iterator_tag {};
```

Wykorzystanie „trejtów” (trait) do informacji o typie (2)

```
template</* ... */> class vector {
public:
    class iterator {
    public:
        using iterator_category = random_access_iterator_tag; //istotne!
    };
};

template</* ... */> class list {
public:
    class iterator {
    public:
        using iterator_category = bidirectional_iterator_tag;
    };
};

//odczyt kategorii
template<typename I> struct iterator_traits {
    using iterator_category = I::iterator_category;
};
```

Wykorzystanie „trejtów” (trait) do informacji o typie (3)

```
template<typename I>
inline void doAdvance(I& it, int d, random_access_iterator_tag) {
    it += d;
}
template<typename I>
inline void doAdvance(I& iter, int d, bidirectional_iterator_tag) {
    if( d >= 0) { while (d--) ++it; }
    else { while (d++) --it; }
}
template<typename I>
inline void doAdvance(I& it, Dist d, input_iterator_tag) {
    if(d < 0) throw out_of_range(/* ... */);
    while (d--) ++it;
}
//Implementacja - dodatkowy parametr określa typ iteratora
template<typename I> void advance(I& it, int d) {
    doAdvance(it, d, iterator_traits<I>::iterator_category() )
}
```

Trejty dostarczane przez bibliotekę standardową

iterator_traits	
char_traits	eq, lt, int_type
numeric_limits	min, max, quiet_NaN, infinity, is_signed, is_integer, digits, digits10, has_infinity, has_quiet_NaN

```
std::numeric_limits<double>::min() //Zamiast __DBL_MIN__
std::numeric_limits<int>::min() //Zamiast INT_MIN
!(x == x); //badanie czy liczba jest nan
x == std::numeric_limits<double>::quiet_NaN(); //ŹLE!
```

```
template<typename T> T findMax(const T const * data, const size_t num) {
    T largest = std::numeric_limits< T >::min(); //inicjacja
    for (unsigned int i=0; i < num; ++i)
        if (data[i] > largest) largest = data[i];
    return largest;
}
```

<type_traits> (boost::type_traits), ok. 50 trejtów

```
std::cout << std::is_void<void>::value; //true
std::cout << std::is_void<int>::value; //false
```

podstawowe	is_void, is_null_pointer, is_integral, is_floating_point, is_array, is_enum, is_union, is_class, is_function, is_pointer, is_lvalue_reference, is_rvalue_reference, ...
kompozycja	is_fundamental, is_arithmetic, is_object, ...
właściwości	is_const, is_volatile, is_pod, is_empty, ...
relacje	is_base_of, is_convertible, is_same
pomocnicze	is_constructible, is_default_constructible, ...

nieczytelne komunikaty o błędach

```
std::set<Foo> s; //Klasa Foo nie dostarcza operatora '<'  
s.insert( Foo(3) ); //ta linia jest oznaczana jako błędna
```

```
/usr/include/c++/4.2/bits/stl_function.h:  
In member function 'bool std::less<Tp>::operator()(const Tp&, const Tp&) const  
[with Tp = Foo]':  
/usr/include/c++/4.2/bits/stl_tree.h:980: instantiated from '  
std::pair<typename std::_Rb_tree<_Key, _Val, _KeyOfValue, _Compare, _Alloc>::iterator, bool>  
std::_Rb_tree<_Key, _Val, _KeyOfValue, _Compare, _Alloc>::_M_insert_unique(const _Val&)  
[with _Key = Foo, _Val = Foo, _KeyOfValue = std::_Identity<Foo>, _Compare = std::less<Foo>,  
_Alloc = std::allocator<Foo>']  
/usr/include/c++/4.2/bits/stl_set.h:307: instantiated from '  
std::pair<typename std::_Rb_tree<_Key, _Key, std::_Identity<_Key>, _Compare,  
typename _Alloc::rebind<_Key>::other>::const_iterator, bool>  
std::set<_Key, _Compare, _Alloc>::insert(const _Key&)  
[with _Key = Foo, _Compare = std::less<Foo>, _Alloc = std::allocator<Foo>']  
/usr/include/c++/4.2/bits/stl_function.h:227: error:  
no match for 'operator'< in 'x < 'yy
```

Rozwiązanie: asercja czasu kompilacji (od C++11)

```
static_assert( predicate, message );  
static_assert( predicate );
```

pozwalą poprawnie wskazywać błędny kod

Koncepty (dawniej Boost.ConceptCheck)

concepts (od C++20) - rozwinięcie warunków dla szablonów

podstawowe	ConvertibleConcept, EqualityComparableConcept, ...
iteratory	RandomAccessIteratorConcept ...
kontenery	ForwardContainerConcept, RandomAccessContainerConcept ...

//Przykład użycia - typ musi dostarczać operatora porównania

```
template<typename T>
void funkcja(T t) {
    BOOST_CONCEPT_ASSERT(( LessThanComparableConcept<T>));
    /* ... */
}
```

//przykład, własny koncept, wymagany operator== i metoda get

```
template<typename T> struct MyConcept : boost::EqualityComparable<T> {
    BOOST_CONCEPT_USAGE(MyConcept) {
        t.get(); //musi mieć metodę get
    }
    T t;
};
```

Curiously recurring template pattern - efekt jak f. wirtualne

```
template<typename T> struct base {
    //wybór w czasie kompilacji!
    int calc { return static_cast<T*>(this)->doCalc(); }
};
struct derived : base<derived> { //dziedziczy i jest parametrem
    int doCalc() { /* implementacja */ }
};
//Przykład użycia (Barton-Nackman trick)
template<typename T> struct less_comparable {
    friend bool operator>=(const T& a, const T& b) { return !(a<b); }
    friend bool operator>(const T& a, const T& b) { return b<a; }
    friend bool operator<=(const T& a, const T& b) { return !(b<a); }
};
class value_type : less_comparable<value_type> { //ma: <, <=, >, >=
public:
    bool operator<(const value_type& v) { /* ... */ }
};
value_type a, b;
a > b; //szablon klasy bazowej generuje odpowiednie funkcje
```

szablony jako parametry szablonów (1)

```
template<typename T, typename Contener = std::deque<T> > class Stack {
public:
    class EmptyStackException : public std::exception {};
    bool empty() const { return c.empty(); }
    T pop() {
        if( empty() ) throw EmptyStackException();
        T ret = c.back();
        c.pop_back();
        return ret;
    }
    void push(const T& t) { c.push_back(t); }
private:
    Contener c;
};

Stack<int> s; //wykorzystuje std::queue
Stack<int, std::list<int> > s2; //wykorzystuje std::list
Stack<int, std::list<std::string> > s3; //Błąd!
```

szablony jako parametry szablonów (2)

```
template<typename T,
        template <typename E, typename A> class Contener = std::deque>
class Stack {
public:
    class EmptyStackException : public std::exception {};
    bool empty() const { return c.empty(); }
    T pop() {
        if( empty() ) throw EmptyStackException();
        T ret = c.back();
        c.pop_back();
        return ret;
    }
    void push(const T& t) { c.push_back(t); }
private:
    Contener<T, std::allocator<T> > c;
};

Stack<int> s; //wykorzystuje std::queue
Stack<int, std::list > s2; //wykorzystuje std::list
```

Biblioteka STL (standardowa w C++ od 1997)

Skład:

- ▶ kontenery
- ▶ iteratory
- ▶ algorytmy
- ▶ funktory
- ▶ adaptery
- ▶ alokatory

Cechy:

- ▶ wykorzystuje mechanizm szablonów
 - ▶ kod wielokrotnego użycia
 - ▶ można stosować do typów wbudowanych
- ▶ wykorzystuje wzorzec iteratora (zmniejsza liczbę algorytmów)
- ▶ bezpieczna w aplikacjach wielowątkowych
- ▶ bardzo efektywna

Kontenery - lista kolekcji standardowych

sekwencyjne	basic_string vector list deque	jednowymiarowa tablica jednowymiarowa tablica lista dwukierunkowa kolejka o dwu końcach
asocjacyjne	set map multiset multimap	usuwa elementy równoważne tablica asocjacyjna (słownik) nie usuwa el. równoważnych klucz może wyst. wielokrotnie
haszujące	unordered_set unordered_map ...multiset ...multimap	zbiór słownik wielozbiór wielosłownik

Adaptery

adaptery	
<code>queue<T></code>	kolejka
<code>priority_queue<T></code>	kolejka priorytetowa
<code>stack<T></code>	stos

Inny podział kontenerów:

bazujące na tablicach: vector, basic_string, deque

bazujące na węzłach: list, set, map, multiset, multimap, unordered_set, unordered_map, unordered_multiset, unordered_multimap

Podstawowe cechy kontenerów

operuje na kopiach, kontener przechowuje kopie elementów

obiekty przechowywane w kontenerach:

- ▶ powinny mieć publiczny konstruktor kopiujący
- ▶ powinny mieć publiczny operator przypisania

gdy kopiowanie kosztowne: przechowywanie wskaźników,
`std::unique_ptr`, `std::shared_ptr`, `std::ref`

współbieżność:

bezpiecznie czytanie	wiele wątków może równocześnie czytać z kontenera
bezpieczne pisanie do różnych kontenerów	różne wątki mogą równocześnie pisać do różnych kontenerów

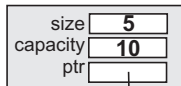
std::vector (#include <vector>)

```
//Deklaracja
template<class T, class A=allocator<T> > class std::vector;

//Najważniejsze metody dostępu
reference operator[] (size_type n);
reference at(size_type n);
front(); back();
//Modyfikacja kolekcji
void push_back(const&T);
T pop_back();

//Ważne funkcje pomocnicze
bool operator==
bool operator<
//Specjalizacje
vector<bool>
```

vector

std::list (#include <list>)

//Deklaracja

```
template<class T, class A=allocator<T> > class std::list;
```

//Metody dostępu - brak operatora[]

front() back()

//Modyfikacja kolekcji

push_front(), push_back()

pop_front(), pop_back()

insert

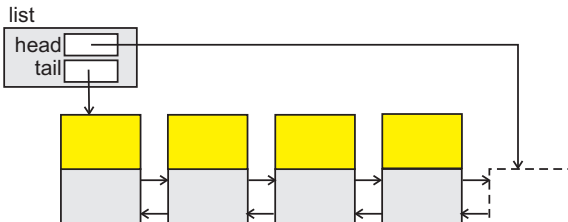
erase

//Inne metody

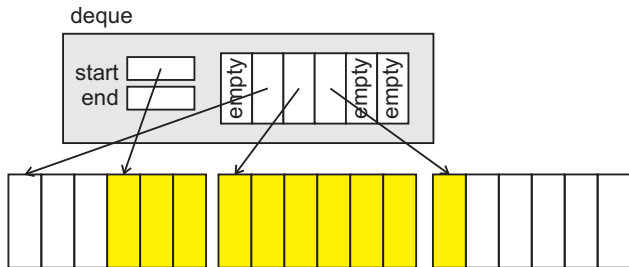
void remove(const T& val)

void reverse()

splice merge sort

std::deque - kolejka o dwu końcach (`#include <deque>`)

Operacje:

- ▶ takie jak dla wektora (za wyjątkiem `capacity()`, `reserve()`)
- ▶ operacje z przodu ciągu (tak jak dla listy)

kontenery asocjacyjne

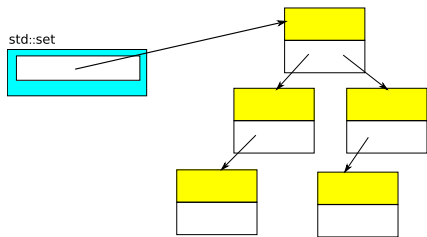
- ▶ przechowują elementy uporządkowane
- ▶ dostarczają metod wyszukiwania w czasie logarytmicznym
- ▶ **Alternatywa: posortowany wektor**

ale:

- ▶ porządek elementów inny niż kolejność wstawiania
- ▶ iterator typu `bidirectional`, algorytmy często wymagają `random_access`

std::set - zbiór

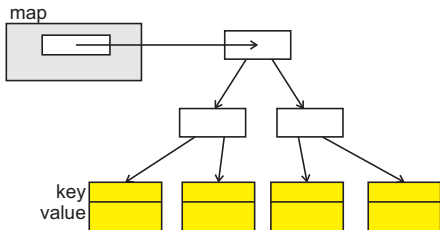
- ▶ eliminacja elementów równoważnych
a jest równoważne b, jeżeli $!(a < b) \ \&\& \ !(b < a)$


```
set<int> s; //zbiór liczb całkowitych
s.insert(1); //dodaje elementy do kolekcji
s.insert(1); //ta operacja jest pusta (usuwa elementy równoważne)
s.insert(2);
assert( s.size() == 2); //bada liczbę elementów
assert( s.count(1) == 1 ); //zlicza liczbę wystąpień elementu
```

std::map - słownik (tablica asocjacyjna)

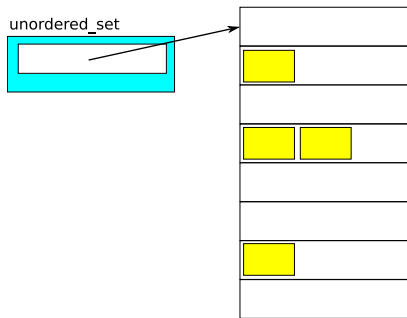
```
template<class K, class T, //typ klucza i wartości  
        class Cmp = less<Key>, //Porządek dla klucza  
        class A = allocator<Pair<const K, T> > > class std::map;
```



```
iterator find(const K& k);  
size_type  
count(const K& k) const;  
pair<iter,iter>  
equal_range(const K& k);
```

std::unordered_set (C++11) lub boost::unordered_set

- ▶ nie zostały objęte standardem w 1999 roku
- ▶ dostawcy kompilatorów (własne rozwiązania): hash_set, hash_map, itd.
- ▶ standard C++11: unordered_set itd.
- ▶ wykorzystują funkcję skrótów
- ▶ w przybliżeniu jednostkowy czas dostępu do elementów
- ▶ cena: zajętość pamięci (działa dobrze gdy wypełniony w ok. 25%)

std::array (C++11) lub boost::array

- ▶ Adapter dla tablic z C
- ▶ dostarcza iteratorów oraz metod begin, end, rbegin, rend
- ▶ dostarcza metody: at, front, back i in.
- ▶ dostarcza operator==, operator<

```
template<typename T, std::size_t N>  
class array {  
    public:  
    //...  
    T elems[N];  
};
```

//Przykłady użycia

```
array<double, 4> tab = { 1.0, 1.1, 1.2, 1.3 };  
array<double, 4> tab2(tab);  
cassert( tab == tab2 );  
tab2.assign(0.0); //wszystkie elementy będą miały wartość 0
```

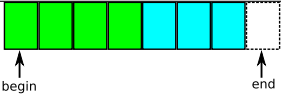
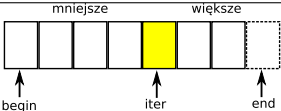
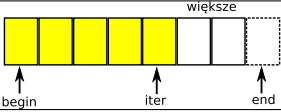
Porównanie kolekcji

cecha	kontener
element w ustalonej pozycji kontenera	vector, string, list, deque
dostęp przez indeks	vector, string, deque
ważna szybkość wyszukiwania	posortowane wektory, kontenery asocjacyjne, kontenery haszujące
iteratory, wskaźniki nie mogą być unieważniane	lista, asocjacyjne
j.w. dla operacji modyfikującej koniec kolekcji	j.w. oraz deque
brak elementów równoważnych	set, map
nieistotny porządek w jakim elementy są przechowywane	kontenery haszujące

algorytmy STL, są omawiane dokładniej

wykorzystują wzorzec iteratora i funkcje lambda (anonimowe)

przykład: algorytmy sortujące

partition	dzieli elementy używając predykatu	
stable_partition	jak wyżej	
nth_element	znajduje pozycję danego elementu	
partial_sort	sortuje częściowo	
sort	sortuje	
stable_sort	j.w, zachowuje porządek dla el. równoważnych	

przykład użycia algorytmów: sortowanie

```
//Przykład
struct Prac {
    string nazw;
    int wiek;
    int pensja;
};
vector<Prac> p;

//Sortuje po wieku, bind do wiązania składowej
sort( p.begin(), p.end(),
      bind( less<int>(), bind(&Prac::wiek,_1), bind(&Prac::wiek,_2)) );

//Sortuje po wieku, lambda
sort( p.begin(), p.end(),
      [](const Prac& p, const Prac& r){ return p.wiek < r.wiek; });

//Sortowanie po pensji
sort( p.begin(), p.end(),
      [](const Prac& p, const Prac& r){ return p.pensja < r.pensja; });
```

Dziękuję